До спеціалізованої вченої ради
Д 58.082.04 Західноукраїнського національного університету
46009, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а

ВІДГУК

офіційного опонента Білої Вікторії Русланівни

на дисертацію Суховецького Сергія Володимировича

на тему: «Адміністративно-правові засади діяльності Національного антикорупційного бюро України у забезпеченні національної безпеки України», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Ступінь актуальності обраної теми. Національна безпека держави була і залишається одним із наріжних каменів існування державності як такої. Тому дослідження даного питання навряд чи колись втратить свою актуальність. Як показує практика, одні виклики та загрози для безпеки буття країни носять тимчасовий характер, в той час як інші існують постійно, змінюючи форми свого існування та прояви, але супроводжуючи інститут держави на всьому шляху його існування. Саме до останніх належить корупція, з якою боролись в різних країнах починаючи від античності і до сьогодення.

Як доводять існуючі дослідження даного явища, воно може мати вкрай руйнівні наслідки для усієї держави як такої, адже прояви корупції призводять до деградації всіх тих напрямків та проявів державного механізму, який забезпечує реалізацію соціально-економічних та безпекових підвалин існування соціуму. Вони ж викликають втрату довіри з боку громадян до державних інституцій, роблячи їх вразливими перед іншими викликами як ендогенного, так і екзогенного характеру. Останнє для України сьогодні є особливо важливим, так як країна, починаючи з 2022 р., живе в умовах

зовнішньої агресії, за яких проти держави може бути використано і використовується будь-який чинник, який може нанести їй пряму шкоду.

Як показує зарубіжний досвід, з метою протидії корупції в структурі органів державної влади доцільним є створення окремого органу, який був би наділений відповідними повноваженнями. В Україні в 2015 р. було зроблено важливий крок у даному напрямі – в структурі органів спеціальної компетенції було створено Національне антикорупційне бюро України. Разом з тим, з одного боку виявлення окремих недоліків та слабких місць у діяльності новоствореної структури, а з іншого боку, розвиток корупції, поява її нових форм або інструментів, змушують вести системну роботу над еволюцією та вдосконаленням функціонування Національного антикорупційного бюро України (далі – НАБУ).

Зважаючи на специфіку роботи даної структури, дослідження її ролі та місця в адміністративному праві, моніторинг її ефективності та відповідності сучасним вимогам і реаліям, а також міжнародним стандартам та принципам є важливим та актуальним завданням в контексті забезпечення національної безпеки України та перспектив забезпечення її євроінтеграції.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Тематика дослідження відповідає цілям сталого розвитку України на період до 2030 року (визначеним Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019), відповідає вимогам та завданням, визначеним у Антикорупційній стратегії на 2021-2025 роки, затвердженій Законом України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» №2322-IX від 20 червня 2022 року. Дисертацію виконано в межах напрямів наукових досліджень, визначених Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 року» № 942 від 7 вересня 2011 року та Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року,

наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні» № 476 від 30 квітня 2024 р.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація Суховецького С.В. є самостійним завершеним науковим дослідженням, у якому запропоновано новий теоретико-правовий підхід до розв'язання актуальної наукової проблеми, яка становить суттєвий внесок у розвиток науки адміністративного права. Робота характеризується логічною структурою, чітким та послідовним викладом матеріалу, який базується на ґрунтовній науковій аргументації. Авторська позиція простежується на всіх етапах дослідження, що забезпечує цілісність та логічну завершеність роботи. Основні висновки та положення, які виносяться на захист, є результатом особистої наукової діяльності здобувача.

Дисертація складається із вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі дисертації автором переконливо обґрунтовано актуальність обраної тематики, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, окреслено методологічну основу роботи, а також чітко сформульовано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів. Варто відзначити логічну узгодженість поставлених завдань зі структурою дисертації та послідовність їх реалізації у змісті кожного з розділів. Такий підхід свідчить про високий рівень концептуальної продуманості дослідження та системність авторського мислення.

У першому розділі дисертації здійснено комплексний теоретико-методологічний аналіз адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки України. Автор переконливо розкриває категорію «національна безпека» у площині адміністративно-правового регулювання, демонструючи ґрунтовне знання доктринальних підходів та сучасних наукових дискусій. Особливої уваги заслуговує систематизація сучасних викликів, ризиків та загроз, що впливають на трансформацію механізмів

публічного управління у сфері безпеки. Зазначене створює належне теоретичне підґрунтя для подальшого аналізу діяльності органів спеціальної компетенції.

Другий розділ присвячено дослідженню адміністративно-правових та організаційних імперативів діяльності Національного антикорупційного бюро України. У ньому послідовно та аргументовано визначено місце НАБУ в системі державних органів спеціальної компетенції, проаналізовано нормативно-правові засади його функціонування та розкрито зміст адміністративно-правових імперативів, що формують особливості його діяльності. Важливо, що автор не обмежується формальним аналізом правових норм, а здійснює їх осмислення у контексті сучасних безпекових процесів, що підвищує теоретичну та практичну цінність дослідження.

У третьому розділі дисертації обґрунтовано перспективи удосконалення адміністративно-правового статусу НАБУ в умовах воєнного стану та новітніх викликів національній безпеці. Ґрунтовний аналіз зарубіжного досвіду застосування адміністративно-правових інструментів протидії корупції свідчить про належний рівень компаративного дослідження та прагнення автора до пошуку ефективних моделей удосконалення національної практики. Логічним завершенням роботи є формулювання парадигми застосування адміністративно-правових механізмів діяльності НАБУ, яка відзначається внутрішньою узгодженістю та концептуальною завершеністю.

У цілому аналіз змісту дисертації дозволяє констатувати її структурну цілісність, логічну послідовність викладу матеріалу та належний рівень теоретичної глибини. Робота характеризується науковою аргументованістю, системністю та прагненням автора до комплексного осмислення досліджуваної проблематики. Усі структурні елементи дисертації – підрозділи, висновки та положення, винесені на захист, – логічно взаємопов'язані та відповідають поставленим завданням дослідження. Виклад матеріалу демонструє достатній рівень володіння автором як теоретичними засадами

адміністративного права, так і сучасною правозастосовною практикою у сфері функціонування Національного антикорупційного бюро України.

Необхідно зазначити, що представлена дисертаційна робота містить низку важливих наукових результатів, які становлять науковий інтерес. Так, дослідження має комплексний характер, оскільки автор розглядає діяльність НАБУ не ізольовано, а в системному зв'язку з адміністративно-правовим механізмом забезпечення національної безпеки України. Такий підхід дозволив інтегрувати антикорупційну проблематику у ширший контекст публічно-правового регулювання та забезпечити цілісність наукового аналізу (розділ 1).

Заслуговує на позитивну оцінку запропоноване автором визначення та здійснене групування адміністративно-правових і організаційних імперативів діяльності НАБУ, а також обґрунтування доцільності адаптованої управлінської тріади «повноваження – гарантії реалізації адміністративно-правового статусу – відповідальність», що має як теоретичне, так і прикладне значення (с. 114-118).

Науково обґрунтованою є позиція дисертанта щодо необхідності нового наповнення парадигми застосування адміністративно-правових механізмів діяльності НАБУ в умовах сучасних викликів та воєнного стану, що відповідає актуальним потребам державної політики у сфері безпеки (підрозділ 3.2).

Варта уваги пропозиція автора щодо доповнення принципів діяльності НАБУ принципами превентивності та ефективності, що може сприяти посиленню результативності антикорупційної діяльності на законодавчому рівні (підрозділ 2.3)

Доречним та методологічно правильним є звернення до зарубіжного досвіду застосування адміністративно-правових інструментів протидії корупції із формулюванням напрямів його можливого використання в Україні, що підвищує практичну цінність проведеного дослідження (підрозділ 3.1).

З метою досягнення наукової об'єктивності результатів під час дослідження автором коректно використано комплекс загально-наукових та

спеціальних методів, а методологічний апарат ґрунтується на принципі єдності теорії і практики. Теоретичну основу дисертації склали наукові публікації вітчизняних та зарубіжних фахівців. Застосування діалектичного, системно-структурного, порівняльно-правового та інших наукових методів дозволило логічно і взаємопов'язано розкрити наукову сутність досліджуваних питань та проблем з метою реалізації поставлених завдань. Зокрема, логіко-семантичний метод використаний для дослідження адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки (*розділ 1*). Формально-юридичний метод було застосовано з метою розкриття змісту адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки (*підрозділ 1.3*) та дослідження нормативно-правових засад функціонування НАБУ (підрозділ 2.2). Застосування діалектичного методу дозволило з'ясувати зміст компонентів адміністративно-правових та організаційних імперативів діяльності НАБУ (*підрозділ 2.3*). Завдяки компаративному методу проаналізовано зарубіжний досвід застосування адміністративно-правових інструментів протидії корупції та можливості його імплементації в Україні (*підрозділ 3.1*). На основі системно-структурного методу критично розглянуто місце і роль НАБУ в складі державних органів спеціальної компетенції (*підрозділ 2.1*). Метод правового прогнозування надав можливість окреслити шляхи імплементації міжнародних правових засад та зарубіжного досвіду в діяльності спеціалізованих антикорупційних органів України (*підрозділ 3.2*).

Значення одержаних результатів для науки та практики, рекомендації щодо їх можливого використання. Основні положення, висновки та пропозиції, сформульовані та обґрунтовані в дослідженні, можуть бути використані:

– *у науково-дослідній сфері* – як підґрунтя для продовження досліджень у виробленні пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення функціонування Національного бюро у сфері забезпечення національної безпеки України;

– *у правотворчій сфері* – для внесення змін і доповнень до діючого адміністративного законодавства у сфері функціонування Національного бюро;

– *у правозастосовній сфері* – для підвищення організаційного рівня та ефективності діяльності в питаннях застосування антикорупційного законодавства у поєднанні з міжнародними правовими нормами щодо протидії корупції в контексті захисту національних інтересів та забезпечення національної безпеки України; в адвокатській діяльності при побудові стратегії захисту клієнта у справах, де фігурують детективи Національного бюро; формуванні розуміння стратегічної логіки держави в антикорупційній політиці та адаптуванні захисної позиції до її реалій та в діяльності закладів вищої освіти при підготовці, забезпеченні та контролі за здійсненням заходів щодо запобігання корупції;

– *в освітньому процесі* – при розробці та удосконаленні навчальних програм і інших навчально-методичних матеріалів з дисциплін «Адміністративне право», «Правові інституції України», «Кримінальне право (особлива частина)».

Повнота викладу основних результатів дисертації у виданих публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні положення дисертації викладено у 10 наукових публікаціях, з них: 4 статті опубліковані в наукових фахових виданнях України, 1 стаття – у зарубіжному науковому виданні, 5 – у збірниках та матеріалах наукових конференцій. Ознайомлення з зазначеними публікаціями дає підстави стверджувати, що вони повністю відображають основні наукові результати дисертаційної роботи, а оприлюднені в них до захисту дисертації наукові та практичні результати дослідження одержані автором самостійно. Кількість, обсяг та якість друкованих праць відповідають нормативним вимогам, рекомендованим для повноти висвітлення отриманих результатів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук.

Відсутність порушень академічної доброчесності. У дисертації зазначено належні посилання на джерела інформації при використанні ідей, розробок та висновків інших авторів. Автор детально навів інформацію про результати своєї наукової роботи та про застосовані методи дослідження, що дозволяє зробити висновок про її відповідність вимогам академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. В цілому високо оцінюючи дисертаційну роботу Суховецького С.В., необхідно відзначити, що окремі положення, висновки і рекомендації можуть розглядатись як дискусійні або вимагають додаткової аргументації для повноти сприйняття.

1. В частині розкриття національної безпеки як об'єкта адміністративно-правового регулювання (підрозділ 1.1) окремі положення могли б бути деталізовані через ширше залучення конкретних прикладів нормативної реалізації відповідних механізмів. Така конкретизація сприяла б ще більшій прикладній виразності зроблених висновків.

2. Запропонована автором управлінська тріада «повноваження – гарантії реалізації адміністративно-правового статусу – відповідальність» (с. 114-118) є концептуально обґрунтованою та заслуговує на підтримку. Водночас її практичний потенціал міг би бути додатково розкритий через окреслення можливих напрямів імплементації в чинне законодавство.

3. Дослідження закономірно має нормативно-доктринальний характер, що відповідає обраному предмету. Разом з тим, використання ширшого масиву статистичних або аналітичних матеріалів щодо діяльності НАБУ могло б посилити аргументацію окремих положень.

4. У роботі використовуються близькі за змістом категорії «адміністративно-правовий механізм», «парадигма застосування механізмів», «імперативи діяльності», що свідчить про багатовимірність авторського підходу. Разом з тим, певне додаткове дефінітивне узгодження цих понять могло б забезпечити додаткову термінологічну чіткість дослідження.

5. Аналіз місця НАБУ в системі органів спеціальної компетенції є достатньо ґрунтовним. При цьому перспективним напрямом подальших досліджень можна вважати поглиблене висвітлення координаційних аспектів взаємодії НАБУ з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони України.

Разом з тим, висловлені зауваження та дискусійні положення тільки додатково підкреслюють складність та багатогранність досліджуваної тематики, не носять принципового характеру і не можуть розглядатись як применшення високого рівня даної дисертаційної роботи, її теоретичної та практичної цінності.

Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Зазначені зауваження мають переважно дискусійний характер, не зменшують наукової та практичної цінності дисертаційного дослідження та не впливають на позитивну оцінку роботи.

Дисертаційна робота на тему «Адміністративно-правові засади діяльності Національного антикорупційного бюро України у забезпеченні національної безпеки України» є самостійною завершеною науковою працею, в якій сформульовано нові науково аргументовані положення та отримано практично значимі результати, що спрямовані на вирішення актуального завдання науки адміністративного права – обґрунтування і систематизація адміністративно-правових засад та імперативів у діяльності Національного антикорупційного бюро України як органу спеціальної компетенції у сфері забезпечення національної безпеки України.

Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають нормативним вимогам. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до вимог, встановлених МОН України. Автореферат дисертації не містить положень, які не увійшли до тексту дисертації.

Робота відповідає науковій спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

У підсумку варто зазначити, що дисертація Суховецького Сергія Володимировича на тему «Адміністративно-правові засади діяльності Національного антикорупційного бюро України у забезпеченні національної безпеки України» відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, доцент
начальник наукової лабораторії (наукової установи) Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України **Вікторія БІЛА**

Підпис засвідчую
Нач. від. кадр.
А. Кисле